

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (ІСТОРІЯ) ДЛЯ УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ

1. Загальні положення

1.1. Ці Критерії є додатком до Положення про критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчання учнів Тиврівського ліцею Тиврівської селищної ради.

1.2. Критерії розроблено на основі: Загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів (додаток до наказу МОН України від 04.05.2026 № 722, пункт 7 розділу VI); Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів (наказ МОН України від 14.08.2026 № 1427); Державного стандарту базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898, зі змінами, внесеними постановою КМУ від 06.08.2026 № 1000), зокрема додатка 18 «Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у громадянській та історичній освітній галузі» (результати з кодом «ГІО»).

1.3. Об'єктом оцінювання є обов'язкові результати навчання, визначені Державним стандартом і згруповані за групами результатів громадянської та історичної галузі. Конкретні очікувані результати визначаються модельною навчальною програмою, обраною закладом освіти; ці Критерії не залежать від вибору конкретної модельної програми.

1.4. Оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою відповідно до чотирьох рівнів навчальних досягнень (початковий 1–3, середній 4–6, достатній 7–9, високий 10–12) з урахуванням п'яти показників навчальної та пізнавальної діяльності, визначених наказом № 722.

1.5. Історія вивчається у 5–9 класах. Обов'язкові результати навчання визначено Державним стандартом окремо для адаптаційного циклу (5–6 класи, пропедевтичний/інтегрований курс) та циклу базового предметного навчання (7–9 класи), тому критерії подано за циклами (розділи IV і V). Ці Критерії застосовуються до курсів «Історія України» та «Всесвітня історія».

1.6. Поточне, тематичне, семестрове й річне оцінювання здійснюється за 12-бальною шкалою. Формувальне оцінювання — вербальне, рівневе або бальне на вибір учителя.

1.7. Оцінюються продемонстровані навчальні результати, а не особисті переконання, ідентичність чи фактична участь у громадській діяльності. Різні обґрунтовані історичні інтерпретації можуть бути прийнятними за умови відповідності джерелам і науковим фактам.

РОЗДІЛ II. ГРУПИ РЕЗУЛЬТАТІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ГАЛУЗІ

2.1. Оцінювання здійснюється за групами результатів громадянської та історичної галузі, визначеними Державним стандартом (додаток 18):

Група	Зміст групи результатів (за Держстандартом, додаток 18)
1. Орієнтація в історичному часі	Орієнтується в історичному часі; розкриває тяглість і взаємозв'язки суспільного розвитку; виявляє й прогнозує історичні зміни (ГІО 1.1–1.3)
2. Орієнтація в історичному просторі	Орієнтується в соціально-історичному просторі; виявляє взаємодію природного і соціального середовищ; орієнтується у громадському просторі (ГІО 2.1–2.3)

Група	Зміст групи результатів (за Держстандартом, додаток 18)
3. Робота з історичними джерелами	Добирає джерела історичної та суспільно значущої інформації; аналізує й синтезує її; визначає достовірність (ГІО 3.1–3.3)
4. Аналіз та інтерпретація	Систематизує й узагальнює історичну інформацію; добирає й оцінює аргументи; інтерпретує факти, явища й процеси, формулює судження та гіпотези (ГІО 4.1–4.3)
5. Особистість і гідність	Формує себе як особистість і частину соціуму; діє з урахуванням прав людини; поважає розмаїття, протидіє дискримінації (ГІО 5.1–5.3)
6. Демократія і громадянськість	Застосовує принципи демократії; бере участь у розв'язанні проблем спільнот; осмислює зв'язки минулого й сучасного (ГІО 6.1–6.3)

3. Загальні критерії за 12-бальною шкалою

Рівень визначається за сукупністю п'яти інтегрованих показників: когнітивні процеси, навчальна діяльність, самостійність, комунікація та взаємодія, частота вияву сформованих умінь.

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву
Початковий	1	сприймає інформацію, отриману від особи, яка проводить педагогічну діяльність (далі — педагогічний працівник) (інших осіб), намагається відповідати на прості запитання за змістом отриманої інформації, припускаючись суттєвих змістових і логічних помилок	виконує частину навчальних дій / простих завдань за наданим зразком	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності лише за участі педагогічного працівника; потребує постійного зовнішнього контролю	уникає комунікації, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не реагує на думки інших	виявляє вміння в окремих випадках
	2	розпізнає частину інформації, отриманої від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, намагається відповідати на прості запитання за змістом отриманої інформації, припускаючись змістових і логічних помилок	виконує навчальні дії / прості завдання за наданим зразком	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності лише за участі педагогічного працівника; потребує постійного зовнішнього контролю	уникає комунікації, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не реагує на думки інших	виявляє вміння в окремих випадках
	3	відтворює за зразком частину інформації, отриманої від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, відповідає на прості запитання за змістом	виконує навчальні дії / прості завдання за наданим зразком	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності лише за участі або з допомогою педагогічного працівника; потребує	уникає комунікації, реагує на звернення лише за зовнішнього спонукання; не виявляє інтересу до спільного обговорення, не	виявляє вміння в окремих випадках

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву
		отриманої інформації, припускаючись змістових і логічних помилок		періодичного зовнішнього контролю	реагує на думки інших	
Середній	4	відтворює основну інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, знаходить в отриманій інформації відповіді на прості запитання	виконує типові репродуктивні завдання за зразком / запропонованим алгоритмом	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з допомогою педагогічного працівника; виконує частину завдання під час роботи в групі з допомогою інших учасників групи	включається в комунікацію за ініціативою інших; реагує на звернення не завжди по суті; взаємодіє з групою формально	виявляє вміння епізодично
	5	застосовує інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, формулює за змістом отриманої інформації окремі запитання	виконує репродуктивні завдання за зразком / запропонованим алгоритмом	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з допомогою або під керівництвом педагогічного працівника; виконує спільне завдання в групі з частковою допомогою інших учасників групи	підтримує діалог, ініційований іншими; взаємодіє з групою пасивно	виявляє вміння епізодично
	6	застосовує інформацію, отриману від педагогічного працівника або із запропонованих джерел, формулює уточнювальні запитання за змістом отриманої інформації	виконує частково-пошукові завдання за зразком / запропонованим алгоритмом	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності під керівництвом педагогічного працівника; виконує спільне завдання в групі відповідно до визначених обов'язків, за потреби звертається по допомогу до інших учасників групи	підтримує діалог, ініційований іншими; виявляє готовність до взаємодії, проте не завжди діє активно	виявляє вміння епізодично
Достатній	7	знаходить у запропонованих джерелах потрібну інформацію,	виконує окремі дослідницькі завдання за узгодженим	долучається до індивідуальної або групової навчальної	долучається до комунікації переважно з ініціативи	виявляє вміння постійно в типових ситуаціях

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву
		перетворює один вид інформації в інший за зразком, формулює запитання за змістом отриманої інформації	алгоритмом, розпізнає стандартні проблемні ситуації, розв'язує їх відомим способом	діяльності з опосередкованою допомогою педагогічного працівника, співпрацює під час роботи в групі	інших; виявляє готовність до взаємодії, проте не завжди діє активно	
	8	зіставляє і порівнює за заданою ознакою інформацію, отриману з різних джерел, перетворює один вид інформації в інший	виконує типові дослідницькі завдання, вирізняє проблемні ситуації з-поміж запропонованих, розв'язує їх відомим способом	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з опосередкованою допомогою педагогічного працівника, активно співпрацює з іншими учасниками групи, виконуючи навчальні завдання, визначає свої завдання в груповій роботі	долучається до комунікації, за потреби ініціює комунікацію; порівнює позиції учасників комунікації; бере участь у пошуку рішень	виявляє вміння постійно в типових ситуаціях
	9	аналізує інформацію, отриману з різних джерел	виконує типові дослідницькі та окремі частково-пошукові завдання; вибирає з-поміж запропонованих можливі способи розв'язання проблемних ситуацій	долучається до індивідуальної або групової навчальної діяльності з опосередкованою допомогою педагогічного працівника; активно співпрацює з іншими, виконуючи типові й нетипові завдання	долучається до комунікації та може її ініціювати; аналізує позиції інших осіб, розвиває ідеї, запропоновані іншими; порівнює власні думки з думками інших, наводить аргументи	виявляє вміння постійно в типових ситуаціях
Високий	10	узагальнює інформацію, отриману з різних джерел	виконує дослідницькі та окремі творчі завдання; вибирає із множини відомих доцільні способи розв'язання проблемних ситуацій, пропонує альтернативні способи розв'язання	долучається до організації роботи групи / активно співпрацює в групі для досягнення навчальних цілей; аналізує власні навчальні дії та дії групи щодо досягнення	ініціює комунікацію, конструктивно реагує на думки інших; пропонує ідеї, обстоює їх	виявляє вміння системно в типових і нетипових ситуаціях

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація та взаємодія	Частота вияву
			проблемних ситуацій	навчальних цілей		
	11	оцінює інформацію, отриману з різних джерел за наданими критеріями	виконує дослідницькі та творчі завдання; пропонує різні способи розв'язання проблемних ситуацій і розв'язує їх різними способами	планує та організовує співпрацю в групі для досягнення навчальних цілей; конструктивно взаємодіє у групі, аналізує та обґрунтовує власні навчальні дії, аналізує дії групи щодо досягнення навчальних цілей	активно ініціює та підтримує комунікацію; оцінює позиції інших та власну позицію в обговоренні, розвиває думки інших учасників комунікації	виявляє вміння системно в типових і нетипових ситуаціях
	12	оцінює інформацію, отриману з різних джерел	виконує дослідницькі та творчі завдання; пропонує різні способи розв'язання нестандартних проблемних ситуацій і розв'язує їх доцільними способами, аргументуючи свій вибір	усвідомлено діє в нестандартних ситуаціях самостійно / в парі / групі, оцінює ризики й прогнозує наслідки; обґрунтовує, аналізує та оцінює власні навчальні дії, планує свій подальший навчальний поступ; ініціює / планує / організовує співпрацю в групі для досягнення навчальних цілей; оцінює власний внесок та діяльність групи для отримання очікуваного результату	виступає посередником у комунікації; оцінює позиції інших та власну позицію в обговоренні, формує власну лінію обґрунтування; спрямовує взаємодію на досягнення спільної мети; надає конструктивний зворотний зв'язок	виявляє вміння системно в типових і нетипових ситуаціях

4. Критерії за групами результатів: 5–6 класи — адаптаційний цикл

Група результатів	Початковий (1–3)	Середній (4–6)	Достатній (7–9)	Високий (10–12)
1. Орієнтація в історичному часі	За постійної допомоги орієнтується лише в окремих	За зразком визначає послідовність історичних подій, співвідносить їх зі	Самостійно орієнтується в історичному часі (дата, століття,	Упевнено оперує історичним часом; обґрунтовує взаємозв'язки й

Група результатів	Початковий (1–3)	Середній (4–6)	Достатній (7–9)	Високий (10–12)
	датах; послідовності подій не визначає; тягlosti розвитку не бачить.	століттям; з допомогою помічає найпростіші зв'язки між подіями.	період); встановлює послідовність і тягlosti подій; з допомогою прогнозує можливі зміни.	тягlosti суспільного розвитку; самостійно виявляє й пояснює історичні зміни.
2. Орієнтація в історичному просторі	За постійної допомоги знаходить окремі об'єкти на історичній карті; простору подій не усвідомлює.	За зразком показує на історичній карті основні місця подій; з допомогою пов'язує подію з місцем.	Самостійно орієнтується в історичному просторі за картою; виявляє взаємодію природного й соціального середовищ; орієнтується у громадському просторі.	Упевнено працює з історичною картою різних періодів; обґрунтовує вплив простору й середовища на історичні процеси; свідомо долучається до громадського простору.
3. Робота з історичними джерелами	За постійної допомоги розрізняє окремі історичні джерела; інформацію з них не аналізує.	За зразком добирає прості історичні джерела; з допомогою знаходить у них потрібну інформацію.	Самостійно добирає джерела історичної інформації; аналізує та синтезує їх зміст; з допомогою визначає достовірність.	Упевнено добирає різні історичні джерела; критично аналізує й зіставляє їх; самостійно визначає достовірність і виявляє упередженість.
4. Аналіз та інтерпретація	За постійної допомоги переказує окремі факти; узагальнити чи пояснити їх не може.	За зразком систематизує історичні факти; з допомогою наводить простий аргумент; переказує подію.	Самостійно систематизує й узагальнює історичну інформацію; добирає аргументи; інтерпретує факти й формулює судження.	Упевнено систематизує й узагальнює складну історичну інформацію; критично оцінює аргументи; самостійно інтерпретує явища й процеси, формулює обґрунтовані судження та гіпотези.
5. Особистість і гідність	За допомогою пояснює окремі норми співжиття; власної гідності й прав ще не усвідомлює повною мірою.	Пояснює базові права людини на історичних прикладах за зразком; виявляє повагу до інших.	Самостійно осмислює через історію гідність і права людини; поважає розмаїття, реагує на прояви несправедливості.	Через історичний матеріал усвідомлює власну гідність і гідність інших; діє з урахуванням прав людини; протидіє дискримінації.
6. Демократія і громадянськість	За спонукання долучається до обговорення суспільних питань;	За зразком пояснює окремі принципи демократії на історичних	Застосовує принципи демократії в житті класу; співвідносить історичні події із	Осмилює зв'язки минулого й сучасного громадсько-політичного життя; застосовує демократичні

Група результатів	Початковий (1–3)	Середній (4–6)	Достатній (7–9)	Високий (10–12)
	принципів демократії ще не тлумачить.	прикладом; бере участь у житті класу.	проблемами сучасних спільнот.	принципи; долучається до розв'язання проблем спільнот.

5. Критерії за групами результатів: 7–9 класи — цикл базового предметного навчання

Група результатів	Початковий (1–3)	Середній (4–6)	Достатній (7–9)	Високий (10–12)
1. Орієнтація в історичному часі	За постійної допомоги орієнтується в окремих датах; періодизації й тягlosti не встановлює.	За зразком співвідносить події з періодами; з допомогою встановлює послідовність і окремі зв'язки.	Самостійно орієнтується в історичному часі, застосовує періодизацію; розкриває взаємозв'язки й тягlosti суспільного розвитку; прогнозує зміни.	Вільно оперує історичним часом і періодизацією; обґрунтовує закономірності й тягlosti розвитку; самостійно виявляє, пояснює та прогнозує історичні зміни.
2. Орієнтація в історичному просторі	За постійної допомоги знаходить окремі об'єкти на карті; історичного простору не аналізує.	За зразком працює з історичною картою; з допомогою пов'язує простір із перебігом подій.	Самостійно орієнтується в соціально-історичному просторі; обґрунтовує взаємодію природного й соціального середовищ; діє у громадському просторі.	Вільно аналізує історичний простір за картами різних періодів; обґрунтовує вплив географічних і соціальних чинників на процеси; активно формує громадський простір.
3. Робота з історичними джерелами	За постійної допомоги розрізняє окремі джерела; достовірності не визначає.	За зразком добирає джерела; з опорою аналізує їх та знаходить інформацію.	Самостійно добирає й аналізує різні історичні джерела; синтезує інформацію; визначає її достовірність.	Критично добирає, зіставляє й інтерпретує різноманітні джерела; самостійно визначає достовірність, виявляє упередженість, маніпуляції та пропаганду.
4. Аналіз та інтерпретація	За постійної допомоги переказує факти; аргументувати й інтерпретувати не може.	За зразком систематизує інформацію; наводить окремі аргументи; робить простий висновок.	Самостійно систематизує й узагальнює історичну інформацію; добирає й оцінює аргументи; інтерпретує факти, явища й процеси, формулює судження та гіпотези.	Вільно систематизує складну історичну інформацію; критично оцінює аргументи різних позицій; самостійно вибудовує інтерпретації, обґрунтовує судження й перевіряє гіпотези.

Група результатів	Початковий (1–3)	Середній (4–6)	Достатній (7–9)	Високий (10–12)
5. Особистість і гідність	За допомогою осмислює окремі питання прав і гідності; власної позиції не формулює.	За зразком доводить значення прав людини на історичному матеріалі; поважає розмаїття.	Самостійно через історію обстоює гідність і права людини; протидіє проявам дискримінації та упереджень.	Через глибокий аналіз історії обстоює гідність і рівність; діє як відповідальний громадянин; протидіє дискримінації, насильству, маніпуляціям.
6. Демократія і громадянськість	За спонукання долучається до суспільних обговорень; демократичних принципів не тлумачить.	За зразком тлумачить окремі принципи демократії; бере участь у житті спільноти.	Застосовує принципи й механізми демократії; співвідносить історичний досвід із проблемами сучасних спільнот; долучається до їх розв'язання.	Осмислює зв'язки минулого й сучасного громадсько-політичного життя; критично аналізує суспільні процеси; діє як свідомий громадянин демократичного суспільства.

6. Критерії оцінювання окремих видів навчальної діяльності

Критерії конкретизуються відповідно до очікуваних результатів і завчасно повідомляються учням. Оцінювання за видами робіт не замінює критеріїв за групами результатів.

6.1. Хронологічне завдання / історична стрічка часу

Оцінюється: Визначення дат, століть і періодів, послідовності, тривалості та взаємозв'язків подій.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	За підтримки називає окремі відомі дати; визначає століття або розташовує кілька подій у послідовності лише за зразком; допускає суттєві хронологічні помилки.
Середній (4–6)	Визначає дати, століття й основну послідовність подій у типових завданнях; за алгоритмом обчислює прості проміжки часу та розміщує події на стрічці часу, допускаючи окремі неточності.
Достатній (7–9)	Самостійно встановлює хронологічну послідовність, синхронність і тривалість подій; правильно співвідносить дати, століття й історичні періоди та пояснює часові взаємозв'язки.
Високий (10–12)	Вільно оперує історичним часом; зіставляє події різних регіонів і періодів, визначає синхронність, тривалість і часові межі процесів та використовує хронологію для аргументованого пояснення історичних змін.

6.2. Робота з історичною картою

Оцінюється: Локалізація подій, читання легенди, аналіз змін територій і просторових зв'язків.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	За допомогою знаходить на карті окремі відомі території чи об'єкти; користується окремими умовними позначеннями; просторове розташування подій пояснює фрагментарно.

Середній (4–6)	Знаходить основні історичні об'єкти й території, читає легенду, за зразком простежує напрямки походів, переселень або зміни кордонів; робить простий висновок.
Достатній (7–9)	Самостійно аналізує історичну карту, локалізує події й процеси, простежує територіальні зміни та просторові зв'язки, зіставляє картографічні дані з історичними фактами й обґрунтовує висновок.
Високий (10–12)	Зіставляє кілька історичних карт різного часу або змісту; аналізує динаміку територіальних змін, пояснює їх причини й наслідки та використовує просторові дані для аргументованої інтерпретації історичних процесів.

6.3. Аналіз історичного джерела

Оцінюється: Визначення походження, змісту, контексту, достовірності, позиції автора та обґрунтування висновків.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	За підтримки визначає вид джерела й знаходить у ньому окремі явно подані факти; автора, час або контекст установлює лише за підказкою; висновок фрагментарний.
Середній (4–6)	Визначає основні відомості про походження джерела, передає його зміст, знаходить потрібні факти; за запитаннями характеризує позицію автора й формулює простий висновок.
Достатній (7–9)	Самостійно аналізує походження, зміст і контекст джерела; визначає мету та позицію автора, відрізняє факт від оцінки, оцінює надійність інформації й обґрунтовує висновки доказами з джерела.
Високий (10–12)	Критично аналізує джерело з урахуванням авторства, часу, мети, аудиторії та історичного контексту; виявляє упередження й обмеження, перевіряє інформацію іншими даними та формулює аргументовану інтерпретацію.

6.4. Порівняння історичних джерел

Оцінюється: Зіставлення відомостей і позицій, виявлення суперечностей, оцінювання достовірності.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	За допомогою знаходить в двох джерелах окремі однакові або відмінні відомості; не пояснює причин розбіжностей.
Середній (4–6)	За заданими критеріями порівнює зміст двох джерел, визначає окремі спільні й відмінні факти або позиції та формулює простий висновок.
Достатній (7–9)	Самостійно зіставляє походження, зміст і позиції авторів; виявляє збіги, суперечності й можливі причини розбіжностей, оцінює надійність джерел та обґрунтовує висновок.
Високий (10–12)	Критично порівнює кілька джерел, ураховує їх контекст, мету, аудиторію й обмеження; розрізняє інтерпретації, перевіряє твердження взаємними доказами та формує виважену власну позицію.

6.5. Усна відповідь / історична розповідь

Оцінюється: Точність фактів, логічність, причинно-наслідкові зв'язки, використання понять і аргументів.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Називає окремі історичні факти, дати, імена чи поняття з допомогою; відповідь фрагментарна й непослідовна; причинно-наслідкові зв'язки майже не пояснює.

Середній (4–6)	Відтворює основний зміст теми, називає ключові факти й поняття, будує просту послідовну розповідь; частково пояснює причини або наслідки, допускаючи неточності.
Достатній (7–9)	Самостійно й логічно розкриває питання; правильно використовує факти, дати й поняття, установлює причинно-наслідкові зв'язки, добирає доречні приклади та аргументує висновки.
Високий (10–12)	Створює цілісне, системне й доказове історичне пояснення; інтегрує факти та джерела, аналізує складні взаємозв'язки, розрізняє різні інтерпретації й формулює самостійні обґрунтовані узагальнення.

6.6. Історичне есе / письмове судження

Оцінюється: Розкриття теми, аргументована позиція, використання джерел, логічність і висновки.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Частково розкриває тему; висловлює окремі думки без чіткої позиції; використовує поодинокі факти, текст має порушену логіку; висновок відсутній або формальний.
Середній (4–6)	Загалом дотримується теми, формулює просту позицію, наводить окремі історичні факти чи приклади; текст має основну структуру, але аргументація й висновок неповні.
Достатній (7–9)	Повно розкриває тему, формулює чітке судження, добирає доречні факти та матеріали джерел, логічно вибудовує аргументацію, враховує причинно-наслідкові зв'язки й робить обґрунтований висновок.
Високий (10–12)	Створює цілісний аналітичний текст із самостійною тезою; критично використовує джерела й різні інтерпретації, вибудовує переконливу систему аргументів, оцінює контраргументи та формулює виважений висновок.

6.7. Історична дискусія / дебати

Оцінюється: Аргументація на основі фактів, аналіз позицій, конструктивна взаємодія.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Висловлює окрему думку з допомогою; аргументи майже не спираються на історичні факти; реагує на позицію співрозмовника лише після підказки.
Середній (4–6)	Бере участь у дискусії на знайому тему, формулює власну позицію та наводить окремі факти; вислуховує інші думки, але аргументація й реакція на заперечення обмежені.
Достатній (7–9)	Аргументовано відстоює позицію на основі історичних фактів і джерел, коректно ставить запитання й відповідає на контраргументи, порівнює різні погляди та дотримується правил конструктивної взаємодії.
Високий (10–12)	Гнучко й доказово веде історичну дискусію; критично аналізує аргументи й інтерпретації, використовує різні джерела, коректно спростовує слабкі твердження, визнає обґрунтовані контраргументи та формує виважену позицію.

6.8. Аналіз історичної події / процесу

Оцінюється: Причини, перебіг, наслідки, взаємозв'язки, оцінювання різних інтерпретацій.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Називає окремі факти про подію чи процес; за допомогою визначає одну причину або наслідок; не встановлює взаємозв'язків.
Середній (4–6)	Описує основний перебіг події чи процесу, визначає очевидні причини й наслідки; за планом установлює прості зв'язки та формулює загальний висновок.
Достатній (7–9)	Самостійно аналізує передумови, причини, перебіг і наслідки; розрізняє причини різного характеру, установлює взаємозв'язки, визначає зміни й тяглість та обґрунтовує висновок.
Високий (10–12)	Комплексно аналізує подію чи процес у ширшому контексті; визначає багатофакторні причини й коротко- та довгострокові наслідки, зіставляє різні інтерпретації та аргументовано оцінює історичне значення.

6.9. Історичний портрет / характеристика діяча

Оцінюється: Аналіз діяльності в історичному контексті, використання джерел, обґрунтованість оцінок.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Називає окремі біографічні факти про діяча; характеристика переважно описова, без зв'язку з історичним контекстом; оцінка не аргументована.
Середній (4–6)	Відтворює основні відомості про діяльність особи, називає її окремі цілі, дії та результати; за планом пов'язує діяльність із подіями епохи й формулює просту оцінку.
Достатній (7–9)	Самостійно характеризує діяльність діяча в конкретному історичному контексті, використовує факти й джерела, аналізує мотиви, рішення та наслідки діяльності й обґрунтовує власну оцінку.
Високий (10–12)	Створює багатогранний історичний портрет; критично зіставляє джерела й різні оцінки, ураховує умови та обмеження епохи, аналізує суперечливість діяльності й формулює виважене аргументоване судження.

6.10. Практичне завдання з прав людини та демократії

Оцінюється: Пояснення понять і принципів на історичних прикладах, аналіз ситуації та обґрунтування рішення.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	За допомогою розпізнає окреме право, демократичний принцип або приклад його порушення; пояснення фрагментарне; рішення пропонує без обґрунтування.
Середній (4–6)	Пояснює основні поняття на знайомих історичних прикладах; визначає очевидне дотримання чи порушення прав або принципів і пропонує простий варіант дії.
Достатній (7–9)	Самостійно аналізує історичну ситуацію з позицій прав людини й демократичних принципів, добирає факти й аргументи, порівнює можливі рішення та обґрунтовує власну позицію.

Високий (10–12)	Комплексно аналізує складну ситуацію, ураховує історичний контекст і різні права та інтереси, критично оцінює рішення й наслідки, аргументує позицію на основі принципів демократії та прав людини.
------------------------	---

6.11. Дослідницька робота / проєкт

Оцінюється: Постановка питання, добір джерел, аналіз, висновки та представлення результату.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Виконує окремі елементи дослідження з істотною підтримкою; використовує запропоноване джерело, відтворює окремі факти; висновок і представлення результату фрагментарні.
Середній (4–6)	За запропонованим планом формулює просте питання, добирає доступні матеріали, систематизує основні факти та створює зрозумілий продукт із простим висновком.
Достатній (7–9)	Самостійно формулює дослідницьке питання, добирає й аналізує доречні джерела, зіставляє інформацію, обґрунтовує висновки та логічно й відповідально представляє результат.
Високий (10–12)	Самостійно проєктує історичне дослідження, критично добирає різноманітні джерела, оцінює їх надійність та обмеження, зіставляє інтерпретації, формулює оригінальні аргументовані висновки й переконливо захищає результат.

6.12. Тестові / короткі письмові завдання

Оцінюється: Правильність виконання відповідно до визначених очікуваних результатів.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Результат за заздалегідь визначеною шкалою відповідає початковому рівню; правильно виконує окремі прості завдання на розпізнавання та відтворення історичних фактів, дат, понять і персоналій.
Середній (4–6)	Результат за визначеною шкалою відповідає середньому рівню; правильно виконує значну частину базових завдань, установлює прості хронологічні, причинні та просторові зв'язки.
Достатній (7–9)	Результат за визначеною шкалою відповідає достатньому рівню; правильно виконує більшість завдань, зокрема на аналіз джерел, карт, причинно-наслідкових зв'язків, застосування понять і обґрунтування висновків.
Високий (10–12)	Результат за визначеною шкалою відповідає високому рівню; успішно виконує завдання різної складності, зокрема на критичний аналіз джерел, зіставлення інтерпретацій, аргументацію та застосування історичних знань у нових ситуаціях.

6.13. Комплексна / підсумкова робота

Оцінюється: Сукупність визначених результатів за групами, застосування знань і вмінь у відповідних завданнях.

Рівень	Характеристика навчальних досягнень
Початковий (1–3)	Демонструє початкове досягнення окремих визначених результатів; виконує переважно прості завдання на розпізнавання й відтворення; у роботі з часом, простором, джерелами та поясненням потребує підтримки.

Середній (4–6)	Досягає базового рівня за частиною або більшістю визначених результатів; виконує типові завдання, відтворює основні історичні відомості, працює з простими джерелами й формулює нескладні висновки.
Достатній (7–9)	Демонструє достатню сформованість визначених результатів; самостійно виконує комплексні завдання, аналізує джерела й карти, установлює хронологічні та причинно-наслідкові зв'язки, аргументує судження й висновки.
Високий (10–12)	Демонструє високий рівень сформованості визначених результатів; інтегровано застосовує історичні знання й уміння, критично аналізує джерела та інтерпретації, зіставляє просторово-часові процеси, аргументує й розв'язує нові проблемні завдання.

6.14. Орієнтовне співвіднесення форм роботи з групами результатів

Таблиця має рекомендаційний характер. Групу визначають за змістом конкретного завдання та очікуваними результатами, а не лише за назвою роботи. Одна робота може охоплювати кілька груп; оцінювання здійснюється без дублювання оцінок.

Форма роботи	Групи результатів	Що саме оцінюється
Хронологічне завдання / стрічка часу	ГР1; за змістом ГР4	Історичний час, послідовність, тривалість і взаємозв'язки.
Робота з історичною картою	ГР2; за змістом ГР1, ГР4	Історичний простір, локалізація й аналіз змін.
Аналіз історичного джерела	ГР3; ГР4	Добір, аналіз, достовірність та інтерпретація.
Порівняння історичних джерел	ГР3; ГР4	Зіставлення джерел, оцінювання аргументів і висновки.
Усна відповідь / історична розповідь	ГР1–ГР4 за змістом	Історичні факти, пояснення, простір, джерела та аргументація.
Історичне есе / письмове судження	ГР4; за змістом ГР1–ГР3, ГР5–ГР6	Інтерпретація, аргументація та історичні приклади.
Історична дискусія / дебати	ГР4; за змістом ГР3, ГР5, ГР6	Аргументація, джерела, права людини й демократія.
Аналіз історичної події / процесу	ГР1; ГР4; за змістом ГР2, ГР3	Причини, перебіг, наслідки та інтерпретації.
Історичний портрет / характеристика діяча	ГР4; ГР3; за змістом ГР5	Історичний контекст, джерела, обґрунтована оцінка.
Практичне завдання з прав людини та демократії	ГР5; ГР6; за змістом ГР4	Права людини, демократичні принципи, аналіз ситуацій.
Дослідницька робота / проєкт	ГР1–ГР6 залежно від завдання	Дослідження, джерела, аналіз і представлення результату.
Тестові / короткі письмові завдання	За змістом завдань: ГР1–ГР6	Перевірка конкретних очікуваних результатів.
Комплексна / підсумкова робота	ГР1–ГР6 відповідно до специфікації	Сукупність визначених результатів; не обов'язково всі групи в кожній роботі.

7. Поточне та тематичне оцінювання

7.1. Поточне оцінювання здійснюється за релевантними результатами навчальної діяльності; оцінка не є обов'язковою на кожному уроці. Тематичне оцінювання визначається за сукупністю поточних результатів та/або підсумкової роботи, не є механічним середнім арифметичним.

7.2. Підсумкова робота перед тематичним оцінюванням проводиться відповідно до Положення. Її зміст, форма й обсяг визначаються очікуваними результатами та наявними доказами їх досягнення; вона не є єдиним джерелом тематичного результату.

8. Семестрове, річне та повторне оцінювання

8.1. Семестровий і річний результати визначаються відповідно до Положення за сукупністю релевантних результатів з урахуванням динаміки поступу, а не механічним середнім арифметичним. Оцінювання за групами результатів здійснюється відповідно до встановленого закладом порядку без дублювання оцінок.

8.2. Повторне оцінювання здійснюється відповідно до пункту 3.9 Положення. Необґрунтована вимога повторно виконувати роботу виключно для механічної зміни результату не допускається. За об'єктивних обставин учитель визначає доступну форму й час оцінювання.

9. Прикінцеві положення

9.1. Ці Критерії застосовуються у взаємозв'язку з Положенням. Учитель конкретизує критерії відповідно до очікуваних результатів і завчасно ознайомлює з ними учнів.

9.2. У разі зміни нормативних вимог застосовуються акти вищої юридичної сили та чинна редакція Положення.